

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความผกผันทางด้านการเมือง วัฒนธรรมและศีลธรรม การแก่งแย่งแข่งขันที่ต้องวัดด้วยคุณภาพและสมรรถภาพของคน การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ กระแสวัฒนธรรมแบบบริโภคนิยมที่นำเอาวัตถุเข้ามามีบทบาทในชีวิตมากขึ้น ส่งผลให้พ่อแม่ต่างอบรมสั่งสอนและส่งเสริมในเรื่องการศึกษาให้ลูกเป็นคนเก่ง เรียนดี แต่ถึงแม้เด็กจะถูกเข้มงวดกดดันหรือได้รับการศึกษาสูงสักเท่าใดก็ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าเด็กจะประสบความสำเร็จในชีวิตและการงานได้ทุกคน (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2543, หน้า 74) เพราะประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมบริโภคนิยมอย่างรวดเร็ว มิใช่รับมาอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามที่ควรจะเป็น จึงทำให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ ขึ้น อาทิปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรวดเร็ว ปัญหาการศึกษาที่สถาบันทางการศึกษาไม่สามารถผลิตคนให้เป็นคนที่ดีเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นต้น สภาพการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยทุกฝ่ายต่างเห็นพ้องกันว่าต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติด้วยการปฏิรูปการศึกษาให้สามารถสร้างและพัฒนาคนให้มีคุณภาพรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลง และตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2545, หน้า 1) โดยเชื่อว่าปัญหาต่างๆ สามารถแก้ไขได้ด้วยการนำการศึกษามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา คิดสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่หรือหาวิธีการที่ต่างไปจากเดิมเพื่อให้ประเทศไทยรอดพ้นจากปัญหาต่างๆ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษา อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษารั้งสำคัญ of สังคมไทย เพื่อแก้ไขสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาและเร่งพัฒนา การจัดการศึกษาของประเทศชาติ ให้สนองตอบความต้องการของคน สังคมและประเทศชาติ (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2545, หน้า 3) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดในมาตรา 4 และมาตรา 24 ไว้ว่า สถานศึกษาทุกระดับ ได้แก่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ให้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์

และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้ง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา มีจินตนาการและมีความคิด สร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับวัย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือในระดับ การศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัด การศึกษาที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยบูรณาการการเรียนรู้ผ่านการเล่น ให้เด็กมีทักษะใน การแสวงหาความรู้ มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา รวมทั้งมีจินตนาการและมีความคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสม กับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 8-9) สำหรับความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทาง การใช้สมองและเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ เป็นทักษะที่ควรมีอยู่ในบุคคลทุกคนและ สามารถที่จะพัฒนาให้สูงขึ้นได้ในตัวบุคคลทุกคน โดยอาศัยการเรียนรู้และการจัดบรรยากาศ ที่เอื้ออำนวย ถ้าได้ฝึกบ่อยๆ ความคิดสร้างสรรค์จะดีขึ้น (เกลล์ Gale, 1988, pp. 24 ; อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี, 2544, หน้า 1) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทำได้โดยการสอน การฝึกฝน และการปฏิบัติ ที่ถูกวิธี หากเด็กได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใดยังจะเป็น ผลดีเท่านั้น เพราะสิ่งแวดล้อมในระยะเริ่มต้นของชีวิตมีความหมายอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทาง สติปัญญา ซึ่งกระบวนการพัฒนาในตอนนี้เป็นส่วนที่ถาวร และมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทาง ด้านสติปัญญาในเวลาต่อมา แต่ถ้าไม่ได้รับการเอาใจใส่ตั้งแต่เยาว์วัย หรือไม่มีโอกาสฝึกฝนและ ขาดโอกาสที่จะแสดงออก ความสามารถด้านนี้ก็จะหดหายไปทีละน้อยไม่พัฒนาหรืออาจจะ หดชะงักลงได้เช่นกัน

การจัดการศึกษาในปัจจุบันต่างมุ่งเน้นแต่เนื้อหาวิชาการสอนที่ไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย อึดอัด ความคิดสร้างสรรค์ถดถอย ทำให้สมองของเด็กไม่ได้รับการ พัฒนาเท่าที่ควร มีผลให้อัจฉริยภาพที่มีอยู่ในตัวเด็กเองตามธรรมชาติถูกทำลายลงด้วย ดังผล การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) ปี 2548 จากสถานศึกษาจำนวน 17,526 แห่ง พบว่ามาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงหรือคิดเป็นร้อยละ 88.9 มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 11.1 ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี (มีผู้เรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป) มาตรฐานที่ 4 จึงเป็นมาตรฐาน ที่มีผลการประเมินต่ำที่สุดจากมาตรฐานทั้งหมด 14 มาตรฐาน โดยภาพรวมของการจัดการศึกษา

ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์และคิด ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์บรรลุผลน้อยมาก และผลการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนใน เครื่องข่ายสมุย 2 อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2550 จากสถานศึกษาจำนวน 9 แห่ง พบว่า มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก มาตรฐานที่ 4 คือ เด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหาและ คิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 7 แห่งหรือคิดเป็นร้อยละ 77.73 มาตรฐานที่ 4 จึงเป็น มาตรฐานที่มีผลการประเมินต่ำที่สุดจากมาตรฐานทั้งหมด 8 มาตรฐาน และจากการสังเกตการณ์ ตอบคำถามและการตรวจผลงานของ เด็กปฐมวัยในชั้นเรียน พบว่าในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เด็กที่อยู่กลุ่มเดียวกันแต่ทำงานคนละชิ้นกลับสร้างสรรค์ผลงานออกมาคล้ายกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ เมื่อครูถามว่าภาพนี้คือภาพอะไร เด็กจะตอบคำถามคล้ายคลึงกัน ส่วนในการทำกิจกรรม เคลื่อนไหวและการแสดงบทบาทสมมติเด็กจะแสดงบทบาทออกมาคล้ายกันเพราะเลียนแบบกัน เช่นเมื่อมีเด็กคนใดคนหนึ่งแสดงท่าทางหรือพฤติกรรมใดขึ้นมาเพื่อนๆ จะทำตาม และจากการให้ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 วาดภาพต่อเติมจากรูปวงกลมที่กำหนดให้จำนวน 5 รูป พบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550 วาดภาพต่อเติมรูปวงกลมให้เป็นภาพได้จำนวนน้อย ภาพที่วาดคล้ายกับเพื่อนคนอื่นและภาพที่วาดไม่ค่อยมีรายละเอียดเท่าที่ควร

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางการใช้สมองในระดับสูงสุดของมนุษย์ สามารถพัฒนาและส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ การพัฒนาศักยภาพความสามารถทางด้านความคิด สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้เป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ สามารถคิดได้อย่างหลากหลาย คิดได้ อย่างคล่องแคล่ว และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นได้ รวมทั้งเป็นเด็กช่างสังเกต ช่างซักถาม สนใจสิ่งแปลกใหม่ และสามารถจดจำสิ่งต่างๆ ได้ดี (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, 2545, หน้า 5) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น สามารถกระตุ้นให้มีขึ้นในระดับสูงได้ด้วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ซึ่งสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ในหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมทางภาษา กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมดนตรี (อารี พันธุ์ณี, 2544, หน้า 6) หลักสำคัญของกิจกรรมเหล่านี้คือ การเปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้แสดง ความคิดเห็นอย่างอิสระเสรี ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้จินตนาการอย่างเสรีและอิสระจากความเหมือนจริง โดยเฉพาะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กปฐมวัยเป็น อย่างมาก เนื่องจากสามารถจัดได้หลากหลาย เช่น เขียนภาพ ระบายสี เล่นสี ปั้น นึก ตัด ประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับลูก้า (Luca n.d. ; อ้างถึงใน จันทน์ บุญคลัง, 2549, หน้า 33) ที่กล่าวว่าผู้สอนจะต้องมองเห็นความสำคัญของศิลปะว่าไม่เป็นเพียงแบบฝึกหัดทางความคิด สร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย ดังนั้นศิลปะ สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เป็นการแสดงออกถึงความสนใจ

ความต้องการและประสบการณ์เดิมของเด็กจะได้ออกผ่านงานศิลปะ ซึ่งส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี มีความกล้าคิดกล้าทำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นรวมทั้งการมีจิตใจที่อ่อนโยน ขณะที่เด็กทำกิจกรรมต้องใช้สมาธิ อารมณ์และจิตขณะนั้นจึงเกิดความสงบ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กมิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามเหมือนจริง แต่เป็นการช่วยพัฒนาความคิดและจินตนาการให้มีความพร้อมในการเรียนในขั้นต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถพัฒนาเด็กโดยองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงมีคุณค่าและสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต่อเด็กเป็นอย่างยิ่ง

วงการศึกษาไทยได้มีความเคลื่อนไหวในเรื่องของการคิดมาหลายปีแล้ว ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดที่นำมาสอนหลายเรื่อง อาทิเช่นแนวความคิดเรื่องการสอนให้ “คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น” และการสอนให้คิดตามแนวพุทธศาสตร์ ซึ่งได้แก่ “การคิดอย่างถูกวิธีตามหลักโยนิโสมนสิการ” เป็นต้น (ทิสนา แจมมณี, 2540, หน้า 1) วิธีการที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์กระทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การระดมสมองและการฝึกคิดเป็นรายบุคคล ทฤษฎีปัญหา การคิดแบบหวนทวนใจและการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของวิลเลียมส์ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, 2545, หน้า 49) แฟรงค์ วิลเลียมส์ (Frank Williams) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เรียกว่า Williams Cube CAL Model ขึ้น เป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกในด้านวิถีของความคิดสร้างสรรค์ โดยวิลเลียมส์ได้เสนอแนวคิด เทคนิค วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมไว้ 18 กิจกรรมดังนี้คือ 1) ความขัดแย้ง (paradoxes) 2) การพิจารณาลักษณะ (attributes) 3) การเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย (analogies) 4) การบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (discrepancies) 5) การใช้คำถามช่วยและกระตุ้นให้ตอบ (provocative questions) 6) การเปลี่ยนแปลง (examples of change) 7) การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (example of habit) 8) การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (organized random search) 9) ทักษะความสามารถที่จะศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล (skill of search) 10) การค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน (tolerance for ambiguity) 11) การแสดงออกจากการหยั่งรู้ (intuitive expression) 12) การปรับปรุงเพื่อพัฒนา (adjustment to development) 13) ลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ผลงาน (study creative people and processes) 14) ประเมินสถานการณ์ (evaluate situations) 15) ทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (creative reading skills) 16) ทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์ (creative listening skills) 17) ทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (creative writing skills) และ 18) ทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ ที่แปลกใหม่ (visualization skills) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า

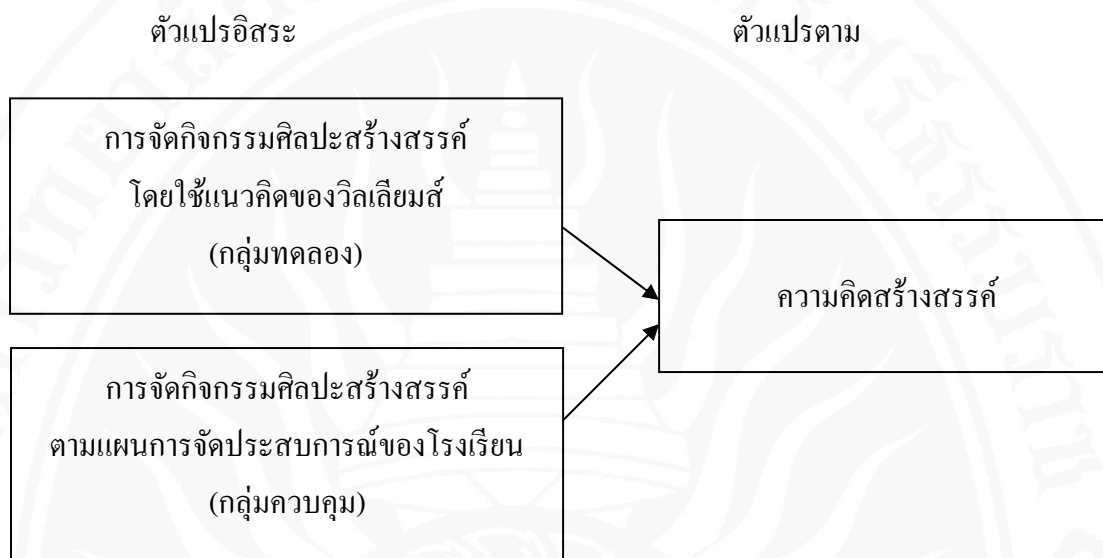
รูปแบบการจัดกิจกรรมที่วิลเลียมส์พัฒนาขึ้นมีความหลากหลายมาก และหลายกิจกรรมเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยตรง เช่น กิจกรรมที่ 5 การใช้คำถามช่วยและกระตุ้นให้ตอบ 6) การเปลี่ยนแปลง 8) การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม และ 18) ทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ ที่แปลกใหม่ ดังผลการวิจัยของภัทรธรา พันธุ์สีดา (2545, บทคัดย่อ) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึก กิจกรรมตามแนวคิดของวิลเลียมส์มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก กิจกรรมตามแนวคิดของวิลเลียมส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากสภาพปัญหาและแนวคิดของวิลเลียมส์ดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของ เด็กปฐมวัยว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ ของโรงเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อที่จะนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เป็นแนวทาง ในการส่งเสริมไม่ให้ผู้สอนยึดติดกับรูปแบบการสอนใดรูปแบบหนึ่งและสามารถพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์กับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัด ประสบการณ์ของโรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิดของวิทเลียมส์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม
2. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม
3. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิทเลียมส์สูงกว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 กลุ่มเครือข่ายสมุย 2 อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 9 โรงเรียน 14 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 407 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดบุณชกราราม ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาสุรายนุรักษ์ธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม หลังจากนั้นจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งแปรค่าเป็น 2 รูปแบบดังนี้

2.1.1 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์

2.1.2 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน

2.2 ตัวแปรตาม คือความคิดสร้างสรรค์

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นเนื้อหาของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในหน่วยการเรียนรู้หน่วยอาหารคาวมีประโยชน์ หน่วยผัก หน่วยบ้านของฉัน หน่วยตัวฉันและหน่วยดาวอังคาร

4. ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลองในครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาทดลองกลุ่มละ 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงความสามารถของเด็กปฐมวัยในการแสดงความคิดมากคิดหลากหลาย อันนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพของทอร์เรนซ์ แบบ ก. ซึ่งการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ วัดความคิดสร้างสรรค์ 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ความคิดคล่องแคล่ว หมายถึงความสามารถในการคิดอย่างรวดเร็ว เป็นการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้ปริมาณมากในเวลาจำกัด วัดได้จากจำนวนภาพของเด็กปฐมวัยในเวลาจำกัด

1.2 ความคิดริเริ่ม หมายถึงความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างไปจากคนอื่น ไม่ซ้ำแบบใครหรือซ้ำกับคนอื่นน้อยที่สุด วัดได้จากการวาดภาพซ้ำกันน้อยที่สุดหรือไม่ซ้ำกันเลย

1.3 ความคิดละเอียดลออ หมายถึงความสามารถในการคิดถึงรายละเอียด เป็นขั้นตอน ขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น วัดได้จากการนับรายละเอียด แต่ละส่วนที่ต่อเติมตามที่กำหนดให้ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ หมายถึงการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดให้เด็กปฐมวัยได้รู้จักคิด แสดงความรู้สึก และแสดงออกทางวิถีทางความคิดสร้างสรรค์ โดยได้จัดกิจกรรม 4 กิจกรรม ได้แก่การใช้คำถามช่วยและกระตุ้นให้ตอบ การเปลี่ยนแปลง การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม และทักษะในการจินตนาการมองเห็นภาพในมิติต่างๆ ที่แปลกใหม่ โดยให้เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมนี้ผ่านงานศิลปะ เช่น การวาดภาพ การฉีกปะ การตัดปะ การร้อย การประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

2.1 ขั้นนำ สนทนาเข้าสู่กิจกรรม กระตุ้นให้เด็กหันมาสนใจเนื้อหาและกิจกรรม โดยการสนทนาหรือการร้องเพลง

2.2 ขั้นสอน ผู้วิจัยสนทนากับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่สอน โดยใช้กิจกรรม 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การใช้คำถามช่วยและกระตุ้นให้ตอบ 2) การเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิมและ 4) ทักษะในการจินตนาการมองเห็นภาพในมิติต่างๆ ที่แปลกใหม่ โดยทำกิจกรรมทั้ง 4 นี้ครั้งละ 1 กิจกรรม กิจกรรมละ 3 ครั้ง

2.2.1 การใช้คำถามช่วยและกระตุ้นให้ตอบใช้ในการฝึกกิจกรรมครั้งที่ 1 2 และ 3

2.2.2 การเปลี่ยนแปลง ใช้ในการฝึกกิจกรรมครั้งที่ 4 5 และ 6

2.2.3 การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม ใช้ในการฝึกกิจกรรมครั้งที่ 7 8 และ 9

2.2.4 การพัฒนาทักษะในการจินตนาการมองเห็นภาพในมิติต่างๆ ที่แปลกใหม่ ใช้ในการฝึกกิจกรรมครั้งที่ 10 11 และ 12

2.3 ขั้นสรุป ให้เด็กเล่าถึงผลงานของตนเองและสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม โดยการเสนอขั้นตอน องค์ประกอบ แนวคิดและเทคนิคในการทำกิจกรรม

3. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน หมายถึงการจัดกิจกรรมที่ให้กับเด็กปฐมวัยแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยผ่านงานศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ การตัดปะ การร้อย การประดิษฐ์ เป็นต้น ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนสร้างขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

3.1 ขั้นนำ สนทนาเข้าสู่กิจกรรม กระตุ้นให้เด็กหันมาสนใจเนื้อหาและกิจกรรม จากนั้นแนะนำอุปกรณ์ สาธิตขั้นตอนและวิธีการทำกิจกรรม

3.2 ขั้นสอน ให้เด็กปฐมวัยลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีผู้วิจัยคอยแนะนำช่วยเหลือ

3.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้เด็กเล่าถึงผลงานของตนเอง จากนั้นนำผลงานของเด็กคิดที่บอร์ดผลงาน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์กับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัย
2. ทำให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน